

IKVo er interesseorganisasjonen for den kommunale voksenopplæringen. Vi har om lag 100 medlemmer fra hele landet. De fleste Vo-sentre har tilbud om både norskopplæring og grunnskole for voksne. Høringssvaret fra IKVo bygger på medlemmenes tilbakemeldinger gitt i digitalt møte 17.12.21

Kap 43 – Voksne i grunn- og videregående opplæring

IKVo tolker det slik at det meste ved dagens § 4a1 og 4a2 opprettholdes i forslaget til ny lov. Det er viktig.

Kommunene har lenge pekt på at tilbudet de voksne får i grunn- og videregående skole er for ulikt, basert på de ulike kommuners økonomi, kompetanse og andre rammevilkår. IKVo etterlyser derfor strammere lovregulering/ forskrift for rammetimetall, fraværsgrænse, stopp av opplæring og utvisning samt føringer for ansvarsdelingen mellom kommunen og fylket når det gjelder ungdom under 25 år (Det er et stort problem i dag at disse ungdommene faller mellom to stoler, da kommunen og fylket ikke er enige om hvem som har ansvaret, og/eller ikke har systemer som fanger opp de mellom 16 og 18 år).

Endringsforslagene i høringsforslaget vil bli kommentert fortløpende under.

43.3 kommentarer til opplæringslovutvalgets forslag

Grunnskoleopplæring for voksne

Opplæringslovutvalget foreslår

- å videreføre retten til grunnskoleopplæring med enkelte presiseringer

IKVo støtter dette.

- å presisere og utvide retten til skyss, reisefølge og losji med enkelte endringer

IKVo er imot at skyssgrensen heves fra 4 til 6 km.

Det vil ramme de voksne fremmedspråklige deltakerne hardt. Det er nesten utelukkende innvandrere/flyktninger i grunnskolen for voksne. De nyankomne har sjelden førerkort. De er avhengig av kollektiv transport. Mange skal hente barn i barnehage, delta på møter med Nav/flyktningtjenesten ol. Det er ingen logisk grunn til at skyssgrensen skal være annerledes for voksne elever enn for

barn og unge. 4 kilometer er langt å gå. Voksne deltakere bør sikres samme rett til gratis skyss som andre grunnskoleelever.

- å innføre rett til individuelt tilrettelagt opplæring, personlig assistanse og fysisk tilrettelegging for voksne i grunnskoleopplæringen til erstatning for dagens rett til spesialundervisning. Retten til spesialundervisning for å utvikle og vedlikeholde grunnleggende ferdigheter foreslås ikke videreført. IKVo støtter forslaget om å spisse spesialundervisningen under 4A-2, slik at den må ta utgangspunkt i læreplanmålene i grunnskolen. Opplæringen etter §4A-2 bør ha mål, progresjon, og læringsutbytte. Det innebærer at ADL-ferdigheter og andre aktiviteter, som kan være viktig for den voksnes livskvalitet, skal ivaretas av andre yrkesgrupper enn lærerne. IKVo er likevel bekymret for at retten til spesialundervisning for voksne kan svekkes ved en lovendring. Vi mener loven bør tydeliggjøres, og at skillet mellom opplæring og aktiviteter må framkomme, men at rettigheten den voksne har ikke må svekkes. Voksne må fremdeles sikres retten til å opprettholde grunnleggende ferdigheter og fornye ferdighetene etter skader og ulykker. IKVo kan ikke se at retten til fysisk tilrettelegging mm ivaretar den voksnes opplæringsbehov på en like god måte som retten til spesialundervisning gjør. Spesialundervisning er først og fremst en pedagogisk tilrettelegging, ikke fysisk.

- å lovfeste rett til særskilt språkopplæring for voksne i grunnskoleopplæring IKVo er kjent med at retten til særskilt norskopplæring innebærer både tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring for dem som har behov for det. I grunnskolen for voksne vil svært mange nyankomne ha slike behov. Ordningen vil bli veldig dyr for kommunene, og IKVo forutsetter derfor at det vi kommer en presisering av hvem som får rett til særskilt norskopplæring og hvor lenge retten varer ol.

IKVo er kjent med at fullføringsreformen står fast at modulbasert opplæring (fvo) er den ordningen som skal gjelde for voksne i grunnskolen . I fvo/modulbasert grunnskole er det egen læreplan i norsk for de med kort botid (som i vgo). Bruken av denne læreplanen i norsk (og ikke læreplanen i norsk som morsmålsfag) gjør vedtak om særskilt norskopplæring mindre viktig. Læreplanen gir nettopp særskilt opplæring i norsk for voksne med kort botid. Men det vil fortsatt være et behov for tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring for en del voksne elever, særlig for de med lite skolebakgrunn og analfabetene.

- å lovfeste en rett til realkompetansevurdering for voksne med rett til Grunnskoleopplæring IKVo stiller seg kritisk til om det er nødvendig og fornuftig å lovfeste retten til realkompetansevurdering i grunnskolen for voksne. Ordningen med rkv fungerer etter IKVo sitt syn, godt i dag. Flyktningsjenesten, fylket og Nav henviser

deltakere som ikke har papirer, men som søker vgo til rkv i kommunen. Voksenopplæringen som har fvo i dag, avdekker i kartleggingene hvem som kan realkompetansevurderes og i hvilke fag, for å korte ned opplæringen. Rkv-ordningen er veldig krevende, både ressursmessig (tidkrevende og dyrt) og krever mye kompetanse (lærere). Alle voksenopplæringer har i dag systemer for å kartlegge, teste og innplassere nye, voksne deltakere. I denne prosessen avdekkes også behovet for rkv, der det faktisk er noe å vurdere, dvs. der det er hensiktsmessig. Å lovfeste retten til rkv for alle, vil kreve mer ressurser til grunnskolen, og være et fordyrende tiltak. Erfaringer viser at svært få av dem vi realkompetansevurderer har kompetanse på 10.trinnsnivå. De aller fleste trenger mer grunnskoleopplæring, og det avdekker vi best gjennom en kartlegging og inntakssamtale.

Videregående opplæring for voksne Opplæringslovutvalget foreslår

- å lovfeste at voksne som ønsker det, normalt skal tas inn på et opplæringstilbud som gir dem mulighet til å formalisere sin yrkeskompetanse eller oppnå studiekompetanse. Den voksne har ellers rett til inntak på et opplæringstilbud som fører fram til en av tre sluttkompetanser som den voksne har søkt på.

IKVo støtter dette.

- å ta inn i loven at fylkeskommunen skal legge stor vekt på samfunnets behov for kompetanse og tilgangen på læreplasser i planleggingen og utbyggingen av det videregående opplæringstilbudet for voksne

IKVo støtter dette, men savner en egen lærlingordning for voksne. Det er et stort problem at det ikke finnes nok lærlingplasser for ungdom, og et enda større problem for de voksne. Vi savner en egen voksen-ordning.

- å presisere i loven at fylkeskommunen skal tilby opplæring i den ordinære voksenopplæringen dersom de ikke kan formidle læreplass til voksne og at de ordinære reglene om opplæring i bedrift gjelder for voksne som får opplæring i bedrift. IKVo støtter dette.

- å videreføre retten til påbygging til generell studiekompetanse, men at retten ikke begrenses til dem som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 eller senere. IKVo støtter dette.

- å videreføre plikten til fylkeskommunen om ha et tilbud om videregående opplæring til voksne uten slik rett

IKVo støtter dette.

- å innføre en rett til individuell tilrettelegging av opplæringen for voksne i videregående opplæring dersom det er nødvendig for å gi den voksne en forsvarlig opplæring. IKVo synes denne formuleringen er for svak. Hvorfor har ikke den voksne lik rett til spesialundervisning i vgo som i grunnskolen? Her burde lovverket harmoniseres. Tilbudet den voksne har med individuell tilrettelegging under § 4A-2 er ofte mye bedre tilrettelagt for den enkeltes behov enn tilbudet er i vgo, som de fleste steder innebærer å inngå i en spesialklasse, dvs i en gruppe med andre med ulike spesialbehov, uansett diagnose.

- å lovfeste at voksne samer i videregående opplæring har rett til opplæring i samisk

- å videreføre retten til realkompetansevurdering for voksne med rett til videregående opplæring. IKVo støtter dette, men det gjøres vel i stor utstrekning i dag uten at det er lovfestet?

Felles for grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne Opplæringslovutvalget foreslår

- å videreføre reglene om gratis opplæring, læringsmiljø, forbud mot ansiktsdekkende plagg, organisering av opplæringen med enkelte mindre endringer
IKVo støtter dette.

- å innføre krav om at voksne må delta aktivt i opplæringen
IKVo mener at denne formuleringen er for vag. Hva betyr å delta aktivt? Hvor mye aktivitet kreves? Fravær og frafall er en stor utfordring i voksenopplæringen. IKVo ønsker seg en fraværsgrense og regler om et visst oppmøte før kan vurdering gis.

- en bestemmelse om at kommunen og fylkeskommunen kan fastsette lokale regler om hvilke rettigheter og plikter som gjelder for de voksne elevene
IKVo vil heller ha nasjonale retningslinjer enn lokale regler, da lokale regler kan føre til ulik praksis i kommunene mht fravær, vurdering, utvisning mm.

- å videreføre reglene om bortvisning med enkelte presiseringer, men ikke videreføre muligheten til å vedta at voksne skal miste retten til opplæring
IKVo støtter dette.

- å videreføre at læreplanverket skal gjelde for grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne, og tydeliggjøre i loven at opplæringen skal tilpasses den voksnes kompetanse

IKVo mener at dette er tydelig nok slik det er i dag.

- å innføre krav om universell opplæring til erstatning for dagens krav om tilpasset opplæring. IKVo er delt i synet på dette. Tilpasset opplæring er et kjent og innarbeidet begrep og ordning i norsk skole, hvorfor erstatte det? Hva vil myndighetene oppnå?

Men enkelte hevder at begrepet tilpasset opplæring er misforstått i dag, da det kan assosieres med spesialundervisning. Derfor behøver man et nytt begrep som viser at det er prinsipper knyttet til alles rettigheter. Likevel er vi usikre på om «universell opplæring» er et bedre begrep. Det assosieres med «universell utforming». (Men d er kanskje meningen?) For å unngå en forvirring, kreves en klar definisjon og avgrensning.

- å innføre krav om politiattest og forbud mot tilsetning i grunnopplæringen for voksne uten kompetanse IKVo støtter dette.

Navnevalget:

Hva skal grunnskolen for voksne hete? IKVo har mange sentre som deltar i fvo-prosjektet. Sentrene er fornøyde med prosjektet, men de fleste mener at navnet «forberedende voksenopplæring» er misvisende. Forberedende til hva? De aller fleste fvo-deltakerne tar vitnemål som en avsluttende opplæring der og da (men bygger kanskje videre på den senere). Det er viktig at navnet speiler hva opplæringen egentlig innebærer, nemlig en opplæring på grunnskolens nivå, tilrettelagt for voksne. Akronymet som fvo, fov og vov kommuniserer dårlig for de utenfor sektoren. Dessuten vet vi at deltakere fra mange land (Spania, Iran, Somalia) ikke skiller på uttalene av bokstavene f og v, dermed blir uttalen lik, og forvirringen stor. IKVo foreslår å kalle ordningen «modulisert grunnopplæring for voksne», eventuelt «modulbasert grunnskole for voksne», da disse navnene beskriver hva opplæringen faktisk innebærer.

Voksne elever eller deltakere?

IKVo har registrert at Utdanningsforbundet er sterkt imot at begrepet «deltaker» skal erstatte «elev» i grunnskolen og vgs for voksne. Voksenopplæringen bruker i dag begge begreper. I norskopplæringen under introduksjons-/integreringsloven bruker vi «deltaker», mens under opplæringsloven snakker vi om elever. Ofte er våre voksne omfattet av begge lovverk, og kan derfor kan omtales som både elever og deltakere. IKVo er opptatt av at voksne i opplæring må sikres de samme rettighetene som barn og unge under samme lovverk, så lenge de følger samme ordninger (undervisning, vurdering, skoleår mm).

· å videreføre kompetansekravene for tilsatte i grunnskoleopplæringen og den videregående opplæringen for voksne. Hjemmelen for å gjøre unntak fra kompetansekravet i forskrift er foreløpig videreført, men utvalget legger til grunn at unntaket vil bli opphevet.

IKVo støtter dette, men krever samtidig at voksenlærerne i vgo må få samme krav til å ta faget norsk som andrespråk når de skal undervise minoritetspråklig ungdom og voksne. Det er i dag et stort behov for slik kompetanse i vgo. Skal hele opplæringa for voksne under opplæringsloven flyttes til fylkeskommunen, MÅ myndighetene sikre at kompetansekravene ikke senkes ved en slik omlegging. IKVo ser behovet for å samle ansvaret for all formell voksenopplæring under ett forvaltningsnivå. Det vil være en stor fordel for deltakerne og for myndighetene. Vi er likevel kritiske til at det ikke er sagt noe om hvordan kompetansen skal ivaretas i fylkeskommunen. Kommunene har lang erfaring med, og høy kompetanse på voksenopplæring, både knyttet til opplæringslova og introduksjonsloven/integreringsloven. Et fysisk skille mellom opplæringen etter integreringsloven og opplæringsloven vil være et stort tilbakeskritt med tanke på omlegging til fvo, og tanken om at norskopplæring og grunnskole (delvis også videregående opplæring) kan gjøres SAMTIDIG. Fordelene ved dette er store, ikke minst mht. gjennomstrømming. IKVo anser det for urealistisk at også ansvaret for opplæring etter integreringsloven skal ligge hos fylkeskommunen. Til det har fylkeskommunen for lite erfaring og kjennskap til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Hele dette feltet er/har vært forvaltet av Imdi, Kompetanse Norge (nå HK-dir) og kommunene i samarbeid. Å endre dette vil få store konsekvenser for et sårbart fagmiljø. Fordelene ved å ha mulighet til å ta norskopplæring OG grunnskole samtidig og på samme sted, er åpenbar for deltakerne, dette er vektlagt i integreringsloven og bør videreføres.

IKVo foreslår derimot at ansvaret for all ungdom mellom 16 og 24 år legges til fylkeskommunen, uansett skolebakgrunn (ikke som nå når ansvaret er delt mellom kommunen og fylket). Det er for å sikre at de unge får opplæring sammen med annen ungdom. Det vil også tvinge fylkeskommunen til å opparbeide seg kompetanse på alfabetisering og grunnleggende norskopplæring, da mange nyankomne unge har liten skolebakgrunn fra hjemlandet. Ungdommen ønsker selv å gå med jevnaldrende, og bør sikres likeverdig grunn- og videregående opplæring på samme sted som andre jevnaldrende.

På vegne av IKVo, styreleder Vibeche Holte